

AFET DÖNEMİNDE MEDYA SÖYLEMLERİ

Zehra DURSUN *

Öz

Afet dönemleri, toplumlar için zorlu ve stresli bir zaman dilimidir. Bu zamanlarda, insanlar yaşadıkları olaylar hakkında bilgi almak, güncel durumu öğrenmek ve neler yapmaları gerektiği konusunda bilinçli kararlar almak için medyada enformasyona ihtiyaç duymaktadır. Fakat dünyada ve ülkemizde yaşanan afetler, hayatın her alanını etkileyip değiştirdiği gibi, medya söyleminde de değişikliğe neden olabilmektedir. Bazı medya organları, afet sonrasında siyasi tartışmaları gündeme getirerek, rakip medya organlarını hedef alabilmektedir. Çalışmada ülkemizde büyük bir yıkıma sebep olan Kahramanmaraş merkezli deprem sonrası karşıt görüşlü medyaların birbirlerini hedef aldıkları haber söylemlerinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Çalışma kapsamında Takvim, Haber 7.com ve Cumhuriyet Gazetesi' nin başka medya organında deprem ile ilgili yapılan haberleri ele aldığı söylem yapıları Teun Adrian van Dijk'ın eleştirel söylem çözümlemesi metoduyla analiz edilmiştir. İncelenen medya organlarındaki söylemin, yandaş ve muhalif medyanın dezenformasyon haber yaptıkları iddiaları ile kurulduğu, depremle mücadelede başarı ve başarısızlık kavramları üzerinden ideolojik söylemlerin yapıldığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Afet, Kahramanmaraş depremi, Medya, Dezenformasyon, Söylem analizi.

Media Discourses During Disaster Period

Abstract

Disasters are a difficult and stressful time for societies. During these times, people need information from the media to learn about what is happening and make informed decisions about what to do. However, disasters can also cause changes in the media discourse, as they affect every aspect of life. Some media outlets may bring up political debates after a disaster, targeting rival media outlets. This study aims to examine the discourse structures of news reports by media outlets with opposing views in Turkey after the devastating earthquake centered in Kahramanmaraş. The study analyzes the discourse structures of Takvim, Haber 7.com, and Cumhuriyet newspapers, focusing on their coverage of earthquake-related news reports in other media outlets, using van Dijk's critical discourse analysis method. The results suggest that the discourse in these media outlets is built on disinformation created by pro-government media and ideological discourse is based on success and failure in earthquake response efforts.

Keywords: Disaster, Kahramanmaraş earthquake, Media, Disinformation, Discourse analysis.

* Dr. Öğr.Üyesi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Çizgi film ve Animasyon ABD, zehrarts@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-0659-1150>

1. Giriş

Afet dönemlerinde yazılı ve görsel basının etkin rolü oldukça önemlidir. Afetler sırasında halkın bilgilendirilmesi, doğru ve güvenilir bilgiye erişim sağlanması, insanların güvende kalması ve hayatta kalması için gereklidir. Yazılı ve görsel basından oluşan geleneksel medya, afetler sırasında topluma yardımcı olmak, bilgi akışını sağlamak, insanları doğru yönlendirmek ve afet sonrası yeniden yapılanmada etkin rol oynamak gibi birçok görev üstlenmektedir.

Afet dönemlerinde medya, halkın ihtiyaçlarına yanıt vermek için acil bir şekilde hareket etme, doğru ve güvenilir bilgi kaynakları olarak halkın güvenini kazanarak afetler sırasında büyük bir etki yaratabilme özelliğine sahiptir. Yazılı basın, afetler sırasında acil durumlar ve kaynak ihtiyaçları hakkında halka bilgi verebilir. Afetlerin yayılması hakkında da halkı bilgilendirebilirler. Bunun yanı sıra, halkın güvende kalması için gerekli olan bilgileri yayınlamak insanları doğru yönde hareket etmelerini sağlayabilirler. Görsel basın, afetlerin canlı yayınlarını yaparak halkın olayların doğru bir şekilde takip etmesine olanak sağlayabilir. Ayrıca, görsel basın, afet sonrası yeniden yapılanma çalışmalarını da takip edebilir ve halka bilgi verebilir. Canlı yayınlar ise afetler sırasında yardıma ihtiyaç duyan insanların nerede olduğunu göstererek kurtarma ekiplerinin işini kolaylaştırabilir.

Halkın bilgilendirilmesi ve doğru bilgiye erişim sağlanması konusunda büyük bir sorumluluk taşıyan medya, bazı durumlarda afetler sırasında yanlış ve hatalı haberler yayınlamak toplumda endişe, korku ve panik yaratabilmektedir. Bununla birlikte, bazı durumlarda siyasal söylemler, medyanın afetlerle ilgili haberlerinde de yer alabilmektedir. Özellikle siyasal krizler yaşanan ülkelerde, medya kuruluşları afetlerle ilgili haberleri siyasal açıdan ele alabilmekte veya siyasal tartışmalara yer verebilmektedir. Bunu yaparken rakip medya kuruluşlarını hedef alarak, haberleri siyasal ve ideolojik bir açıdan ele alabilmektedir. Söylemlerinde rakip medya kuruluşlarını yanlış bilgi yaydıklarını iddia ederek eleştirebilmektedirler.

Yapılan çalışmada ülkemizde 06.02.2023 tarihinde yaşanan Kahramanmaraş merkezli deprem sonrasında bazı medya organlarının rakip medya kanallarında yapılan (dezenformasyon haberler olarak iddia edilen) haberler üzerinden nasıl bir söylem yaptıkları incelenmiştir. Çalışmada eleştirel söylem analizi yöntemi kullanılmış olup Teun Adrian van Dijk'in haber söylem modeli kullanılmıştır. Örneklem olarak *Haber7com*, *Takvim Gazetesi* ve *Cumhuriyet Gazetesi*'nde yapılan haberler ele alınmıştır. Haberler yapısal yanlışlık sorunu çerçevesinde ele alınmış ve haberlerin söyleminde yapılan ideolojik üretim ortaya konmaya çalışılmıştır. Çalışma sonucunda incelenen medya organlarındaki söylemin, medya organlarının dezenformasyon haber yaptıkları iddiaları üzerine kurulduğu, depremle mücadelede başarı ve başarısızlık kavramları üzerinden ideolojik söylemlerin yapıldığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Daha önce yapılan çalışmalarda afet döneminde sosyal medyanın önemi ve rolü, afet döneminde medyanın görevleri ile ilgili araştırmalara rastlanırken, geleneksel medyanın kriz dönemlerinde karşıt medya üzerinden yapmış oldukları ideolojik söylem ile ilgili çalışmalara rastlanılmamıştır. Bu nedenle çalışmanın daha sonra yapılacak akademik çalışmalara kaynak olabileceği öngörülmektedir.

1.1. Afet Döneminde Medya

Medya, afet dönemlerinde halkın bilgilendirilmesi, acil durumlara müdahale eden ekiplerin koordinasyonu ve toplumda oluşabilecek panik gibi durumların önlenmesi için hayati bir rol oynamaktadır. Medya, afetin etkilerini topluma doğru ve hızlı bir şekilde iletme, halkı bilgilendirmek, afet yönetimi ile ilgili gelişmeleri takip etmek ve afetzedelerin yardımına ulaşmalarını sağlamak için önemli bir araçtır. Afet dönemlerinde, medyanın tutumu, tarafsız ve objektif bir haber akışı sağlamak, doğru bilgi aktarmak ve afet yönetimi ile ilgili gelişmeleri takip etmektir.

Medyada afetlerden korunma gibi konular ile ilgili yapılan çalışmalar yetersiz kalabilmektedir. Geleneksel medya ve sosyal medya içerisinde bilimsel olarak doğruluğu ispatlanmamış bilgilerin sunumu karşısında halkı yanlış bilgilendirebilmektedir. Bu nedenle medya çalışanlarının karşılaşılan afetler konusunda hazırlıklı olmaları, eğitilmeleri ve bilgilendirilmeleri önemli rol oynamaktadır (Mavi, 2020). Ancak, bazı durumlarda, medya kuruluşları, afet dönemini siyasi propaganda yapmak için kullanabilmekte veya halkı yanıltıcı bilgi aktarabilmektedir. Bu tür tutumlar, halkın afet dönemi ile ilgili doğru bilgi edinmesini zorlaştırmakta ve afet yönetimine olumsuz etki yapabilmektedir. Doğru ve güncel haberin en önemli kaynağı, kurumsallaşmış medyadır (*Afet Haberciliği Rehberi*, 2023). Yanlış bilgi veya eksik bilgi yayınlanması durumunda, toplumda panik ve kargaşa oluşabilmektedir. Ayrıca, yandaş medya, afet dönemi yönetiminde yer alan siyasi güçlerin politikalarını savunmak için kullanıldığında, doğru ve adil bir haber akışını sağlamak güçleşebilmektedir. Bu nedenle medya, risk ve afet yönetiminin önemli bir parçası olarak kabul edilmektedir. Medyanın risklere karşı ürettiği söylem farkındalık oluşturma, eğitime ve ihtiyaçların karşılanması yönünde bilgilendirici etkiye sahip olması gerekmektedir (Vural vd., 2022).

Dijitalleşme ve yeni medya ile birlikte afet dönemlerinde geleneksel medyadan farklı olarak yeni imkânlar ve problemler ortaya çıkmıştır. Çift yönlü iletişimin hâkim olması ile birlikte enformasyon dağılım hızı da büyümüştür. Bununla birlikte enformasyonun küresel bir hal alması ile afet döneminde risk yönetimini de güçleştirmiştir.

Sosyal medya olarak adlandırılan bu yeni medya afet yönetimi sürecinde olumlu ve olumsuz olarak önemli bir etkiye sahiptir. Sosyal medya, insanların birbirleriyle iletişim kurmasına, bilgi paylaşmasına ve tartışmasına olanak tanıyan bir platformdur. Afet durumlarında, sosyal medya, insanların canlı güncellemeler, fotoğraflar ve videolar paylaşarak birbirlerini uyarabilmelerine yardımcı olabilmektedir. Ayrıca, sosyal medya, afet hakkında bilgi paylaşmak ve yardım çağrısı yapmak için de kullanılabilir ve halkın afetlerle ilgili endişelerini ve sorularını da dile getirmesine olanak tanımaktadır. Ancak, sosyal medyanın dezavantajları da vardır. Sosyal medya platformları, herhangi bir kontrol mekanizması olmadan her türlü bilgiyi paylaşabilen kullanıcılara açıktır. Bu nedenle, sosyal medyada paylaşılan bilgilerin doğruluğu konusunda şüpheler olabilir ve bu bilgilerin yanıltıcı olması durumunda halkı yanlış yönlendirebilmektedir. Sosyal medya platformlarında bilgi kirliliği ve spekülasyonlar da yaygın olabilmektedir.

Kriz dönemlerinde özellikle sosyal medyada hızlı davranarak, krizde neler olduğuna dair doğru bilgiler aktarmak ve tutarlı olmak önemlilik arz etmektedir. Aksi takdirde eksik ve yanlış bilgiler yayılmaya başlanabilmektedir. Bu nedenle kriz yönetiminde yöneticilerin ve kriz yönetiminde olanların kamuoyuna karşı inandırıcı bir rol üstlenmesi gerekmektedir (Şahinsoy, 2017).

1.2. Afet Dönemlerinde Medyada İdeolojik Söylem ve Enformasyonun Dönüşümü

Medya, toplumda yaygın olarak kabul edilen ve paylaşılan ideolojik söylemlerin yayılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Medyanın egemen ideoloji söylemleri olarak adlandırılan bu söylemler, belirli bir toplumda hâkim olan ideolojik düşünceleri yansıtmakta ve toplumun bu düşüncelere uyum sağlaması için sürekli olarak tekrar atılmaktadır. Günümüzde medya yalnızca bilgileri ileten bir kanal olarak görev yapmamakta, bununla birlikte siyasi bir söylem ile siyasal iletişim konularını siyasal aktör ve hedef kitle olan izleyiciye aktarabilmektedir (Aziz, 2003). Böylece medyanın egemen ideoloji söylemleri toplumsal düşünceleri ve davranışları şekillendirmede, toplumsal normlar ve değerlerin oluşmasına katkıda bulunmaktadır.

İdeolojik söylem, bir düşünce sistemi veya inançların toplumsal hayatta etkisini ifade ederken enformasyon, bilgiye dayalı bir anlam ifade etmektedir. Medyanın etkisiyle, ideolojik söylem ve enformasyon, belirli bir siyasi veya toplumsal grup tarafından kontrol edilirken, diğer grupların görüşleri bastırılmak veya göz ardı edilmektedir. Medya, temsiller üzerinden tartışmaları yürütmektedir. Kitleler de bu temsiller üzerinden fikir, düşünce ve inançları doğrultusunda bir tutum takınmaktadırlar (Bostancı, 1995). Medya, haber söylemlerinde sosyal, ekonomik ve politik olarak iktidar olanlar ile birlikte onların elinde bulunan elit değer, inanç ve normları desteklemektedir (Özer, 2012).

Dünyada ve ülkemizde afet sonrasında afetzedelerin mağduriyetlerine ve afetin yarattığı hasarlara odaklanan haberlerin yanı sıra, dezenformasyon haberleri de yayınlanmaktadır. Medya, afet döneminde afet yönetimine dahil olan siyasi güçlerin politikalarını savunmak, ya da kriz yönetimi politikası olarak mevcut iktidar ve muhalifi eleştirecek bir ideolojik tutum sergileyebilmektedir. Savunma ve eleştiri tutumlarında dezenformasyon haberlere başvurabilmektedirler. Dezenformasyon haber, özellikle politik söylemlerde önemli bir rol üstlenmekte ve siyasetçilerin rakiplerini itibarsızlaştırma amacı ile bir hegemonya kurmaktadır (Farkas & Schou, 2018). Bu rakipler sadece siyasi partiler değil, aynı zamanda kendi ideolojisinin karşısında söylemler üreten kurum ve kuruluşlar da olabilmektedir.

Türkiye'deki afetler sonrasında, bazı medya organlarının birbirini hedef aldığı durumlar yaşanmıştır. Özellikle, afetzedelerin ihtiyaçlarının karşılanması, yardım faaliyetleri ve felaketin boyutu hakkında farklı görüşlerin ortaya çıkması, medya organlarının birbirlerini eleştirmesine neden olmuştur. Bunun yanı sıra, bazı medya organları, afet sonrasında siyasi tartışmaları gündeme getirerek, rakip medya organlarını hedef almak için bu fırsatı kullanabilmişlerdir.

Ülkemizde 6 Şubat 2023 tarihinde gerçekleşen Kahramanmaraş merkezli iki deprem, on ilde etkili olmuş ve büyük bir can kaybına neden olmuştur. Ülkemizde yaşanan bu felaketin ardından tüm medya organları bu felaket üzerine yayın yapmıştır. Halkı bilgilendirmek ve bilinçlendirmek adına yapılan bu yayınlarda uzman konuklar ile röportaj, olay yerinden canlı bağlantılar, halk röportajları, yardım kampanyaları ile birlik ve beraberlik çağrıları yapılmıştır. Bunların yanı sıra bazı medya organları ve bu medya organlarına bağlı kuruluşlar, yazarlar felaket karşısında iktidar yanlısı ve karşıtı söylemlerde bulunan haberler yapabilmıştır. Sadece medya organları değil, sosyal medya aracılığı ile halk, sanatçı, siyasetçi gibi birçok kesim doğruluğu kanıtlanmamış haberler üretmiştir. Bu haberler yayınlayarak halkı yanıltmış ve halkta panik ve korkuya neden olmuştur.

Yapılan bu dezenformasyon kirliliğine karşın Türkiye'de İletişim Başkanlığı, dezenformasyon ve yanlış bilgi yayılmasını en engellemek adına bir dizi proaktif ve reaktif önlemler almaya başlamıştır. Bu önlemler arasında, kamuoyuna doğru bilgi ve veriler sunmak, yanlış bilgiyi tespit etmek ve düzeltmek için 6 Şubat tarihinden itibaren yapılan tüm dezenformasyon haberleri Deprem Dezenformasyon Bültenleri içerisinde toplamıştır (*Dezenformasyon Bülteni*, 2023).

2. Yöntem

Araştırma kapsamında doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Doküman analiz yönetimi hedeflenen konu veya konularla ilgili bilgi içeren basılı ve elektronik materyallerin elde edilmesi, incelenmesi ve sorgulandığı sistematik bir işlemdir (Bowen, 2009). “Kahramanmaraş deprem sonrası medyada yalan haberlerinin yapılmasına yönelik yapılan haberler”, deprem sonrası medyanın tutumu, deprem sonrası çıkan yalan haberler ve medyaların birbirini hedef alması” başlıkları altında tarama yapılarak medya organları incelenmiş ve araştırama sonucu 18 içeriğe ulaşılmıştır.

Aşağıda verilen tabloda ulaşılabilen Türkiye’de Kahramanmaraş depremleri sonrası yapılan yalan haberler ile ilgili medya organlarının tutumunu belirten haberler ve köşe yazılarına yer verilmiştir. Gazete, televizyon kanalları, internet platformları ve köşe yazılarına ulaşılan içeriklerde medya organlarının başka bir medya organını hedef aldığı tespit edilmiştir. Yapılan haberlerin içerikleri dikkate alınarak iktidar yanlısı olarak iddia *Haber7com* ve *Takvim Gazetesi* ile muhalefet yandaşı olarak iddia edilen *Cumhuriyet Gazetesi* haberleri araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırmada haber içerikleri Teun A. van Dijk’in eleştirel söylem çözümlemesinde (Van Dijk, 2014) kullandığı makro ve mikro yapılarına göre analiz edilerek, rakip medya kuruluşlarının deprem döneminde birbirlerine karşı kullandıkları söylem yapıları ortaya konulmaya çalışılmıştır.

2.1. Araştırma Etiği

Afet Döneminde Yandaş ve Muhalif Medya Söylemi: Haber 7.Com, Takvim ve Cumhuriyet Gazeteleri Örneklemleri Üzerine Bir Söylem Analizi Başlıklı Çalışmanın Tüm Hazırlanma Sürecinde Etik Kurallara uyularak hazırlanılmıştır.

2.2. Söylem Analizi

Teun. A. van Dijk’in daha çok medya metinlerinin yapılarını açıklamaya çalışan eleştirel söylem analizi yöntemi, medya söyleminin gerisindeki toplumsal yapının (güç ilişkileri, değerler, ideolojiler, kimlikler) nasıl dilsel kurgulara dönüştüğü ile ilgilenmektedir (Karaduman, 2017). Birçok metinden uygulanabilmesinden dolayı, özellikle medya metinlerinde söylem analizi yöntemi sıklıkla kullanılmaktadır (Çomu & İslam, 2014). Teun. A. van Dijk, haber söylem analizi tekniği ile haberi sentaktik ve semantik dilsel çözümleme yaparak incelemektedir. Sentaktik anlatının gramatik yapısını ele alırken semantik ise, sözcüklerin, cümlelerin ve bütün söylemin anlamına yönelmektedir (Özer, 2012).

Teun. A. van Dijk’in haber metinleri üzerine ortaya koyduğu “Eleştirel Söylem Çözümlemesi” makro ve mikro yapı olarak analiz edilmektedir. Makro yapı altında söylemler; tematik yapı (başlık, haber girişi ve fotoğraf), semantik yapı (durum ve yorum) olarak incelenmektedir. Mikro yapıda ise sentaktik çözümleme (cümle yapılarının aktif ya da pasif olması, cümle yapılarının basit ya da karmaşık olması, bölgesel uyum, sözcük seçimi ve haber retorik) başlıkları altında inceleme yapılmaktadır (Özer, 2022).

3. Bulgular

3.1. Haber7com- Söylem Analizi

(28 Şubat 2023) *Haber 7.Com* (Alemdar, 2023) sitesinde *Cumhuriyet Gazetesi* aleyhine yapılmış haber Teun. A. van Dijk’in eleştirel söylem çözümlemesindeki makro ve mikro yapılarına göre analiz edilmiştir. Yapılan makro analizde yer alan başlık, haber girişi, fotoğraf, ana olayın sunumu, sonuç cümlesi ardalın ve bağlam bilgisine ulaşılmıştır.

Başlıkta “Cumhuriyet Gazetesi 'pes artık' dedirtti! Depremle ilgili bir yalan daha ifşa oldu.” başlıkta Cumhuriyet Gazetesi’nin deprem ile ilgili daha önce de yalan haber yaptığına dair bir söylem oluşturulmuştur.

“Meksika'dan Türkiye'ye gelen ekibin öncüsü Türk asıllı Aydemir Taşova'nın yalan beyanlarını haber yapan Cumhuriyet Gazetesi yine fena çuvalladı...”

Haber girişinde haber tarafı olan Aydemir Taşova'nın Türk asıllı olduğuna dikkat çekilmiştir. 'Yine' fena çuvalladı ifadesi ile Cumhuriyet Gazetesi'nin daha önce de haber yaptığı ve haberin dezenformasyon haber olduğu ortaya çıktığını ima etmektedir.

Fotoğraf olarak Cumhuriyet Gazetesi'nde çıkan haberin görseli paylaşılarak, yapılan habere atıfta bulunulmuştur.

Şekil 1. Cumhuriyet Gazetesi 27.02.2023 tarihinde yapmış olduğu haber görseli

Fotoğrafta haberin içeriği, ne zaman ve kim tarafından yapıldığını açık bir şekilde ortaya koyan bir görsel tercih edilmiştir.

Şematik yapıda ana olayın sunumunda Cumhuriyet Gazetesi'nde yer alan Türkiye'ye' arama kurtarma ekibi olarak gelen Meksikalı kurtarma ekibinin öncüsü Aydemir Taşova'nın büyük güvenlik sorunları yaşadıklarını ve polislin bütün bunlara seyirci kaldığı bilgisini vermesi yalan haber olarak sunulmaktadır. Cumhuriyet Gazetesi'nde bu habere öncülük ettiği vurgulanmaktadır.

Meksikalı kurtarma ekibinin öncüsü Aydemir Taşova'nın Cumhuriyet Gazetesi'nde verdiği demeçte olduğu gibi kafasına silah dayandığı veya tehdit edildiği yönünde bir durumun olmadığı, sadece eşyalarının Türkiye'de kaybolması hadisesinin yaşandığı ve bunun sonucu olarak karalama kampanyası yapması ve Cumhuriyet Gazetesi'nin de bu habere öncülük ettiği sonuç olarak sunulmuştur.

Haber metninden arıdan ve bağlam ilişkisinin olduğu yönünde bilgilere rastlanılmıştır. Haber tanığı olarak adı geçen Aydemir Taşova'nın Cumhuriyet Gazetesi'nde verdiği bilginin yalan olduğuna dair açıklama yapılmaya çalışılmıştır. Yalan haberin neden yapıldığını dair söylemlerde bulunduğu tespit edilmiştir.

“Cumhuriyet Gazetesi'ne hırsızlık ve kafasına silah dayandığı yönde demeç veren Aydemir Taşova'nın, ülkemizde eşyaların kaybolduğuna dair karalama kampanyası yapacağını devriye ekiplerine söylediğinin ortaya çıktı.”

“Aydemir Taşova'nın daha önce karıştığı olaylarda suç dosyası oldukça kabarıktı.”

“WhatsApp ve Twitter hesapları üzerinden ülkemizde eşyaların kaybolduğuna dair karalama kampanyası yapacağını beyan ederek devriye ekibinin yanından ayrıldığı ortaya çıktı.”

“Taşova'nın ihbar tarihinden 4 gün sonra 17 Şubat günü kendi isteği ile Serinyol Jandarma Karakol Komutanlığı'na gelerek ifadesini verdi. İfadesinde basında ve sosyal medyada yer verildiği şekliyle kafasına silah dayandığı veya tehdit edildiği yönünde bir şikâyette bulunmadığı ortaya çıktı.”

Haber kaynağı olarak kaynağın ağızından bilgiler verilmiştir. Fakat kaynağın açık olarak belirtilmediği gözlemlenmiştir.

“...devriye ekiplerine söylediği ortaya çıktı.”

“...İfadesinde basında ve sosyal medyada yer verildiği”

“...bir şikâyette bulunmadığı ortaya çıktı”.

Mikro yapıları olarak genel olarak edilgen cümle yapısı, bölgesel uyum olarak nedensellik ilişkisi, sözcük seçiminde medya organının kendi söylemi, haber retoriğinde fotoğraf ile atıfta bulunma, bulgularına rastlanılmış, fakat görgü tanık olarak kim olduğu belirtilmemiştir.

Cümle yapıları genelde pasif olarak kullanılmıştır. Edilgen başka bir kaynak ağızından verilmiştir. Başlıkta sadece ‘pes dedirtti’ ve ‘yine fena çuvalladı’ ifadeleri ile kendi düşüncelerini ortaya koyarak aktif cümle yapıları oluşturmuştur.

Bölgesel uyum olarak olay tarafının daha önce başka suç dosyalarının olduğu bilgisi verilerek referansal ilişki kurulmuştur:

“Taşova'nın kasten yaralama, hakaret ve kavgada korkutmak için silah çekmek gibi suçlarının olduğu görüldü.”

Taraf Aydemir Taşova'nın *Cumhuriyet Gazetesi* 'nde verdiği demeçte olduğu gibi kafasına silah dayandığı veya tehdit edildiği yönünde bir durumun olmadığı, sadece eşyalarının Türkiye'de kaybolması hadisesinin yaşandığı ve bunun sonucu olarak karalama kampanyası yapması bilgisinin verilmesi ile nedensellik ilişkisi ortaya koyulmuştur.

Sözcük seçiminde pekiştirici ‘pes artık, yine’ gibi kelimelerin tercih edilmesi ile *Cumhuriyet Gazetesi*'nin daha önce de benzer haberler yaptığı vurgulanmaya çalışılmıştır.

“*Cumhuriyet Gazetesi* ‘**Pes artık**’ dedirtti, *Cumhuriyet Gazetesi* **yine** fena çuvalladı...”

Cumhuriyet Gazetesi'nde yer alan haberin görseli ile habere atıfta bulunularak haber retoriği yapılmıştır. *Haber7com* haber söyleminin inandırıcılığını artırmak adına haber tanığının daha önce suç dosyasının olduğu, karalama kampanyası yapacağını beyan etmesi gibi bilgileri sunmuştur. Ayrıca karakolda ifade vermesinin bilgisinin metinde kullanılması da söylemi güçlendirmeye yöneliktir. Görgü tanıkları olarak devriye ekipleri olarak vermiştir. Fakat metinde bahsedilen devriye ekiplerinin kim olduğu veya görseli kullanılmamıştır.

3.2. Takvim Gazetesi Söylem Analizi

(19 Mart 2023) tarihinde *Takvim Gazetesi*'nde ‘*Ciner Medya*’ (Takvim, 2023) grubunu hedef alan haber Teun. A. van Dijk'in eleştirel söylem çözümlemesindeki makro ve mikro yapılarına göre analiz edilmiştir.

Makro yapı olarak başlık, haber girişi, fotoğraf, ana olayın sunumu, sonuç cümlesi ve ardalın ve bağlam bilgisine ulaşılmıştır.

Başlıkta açık olarak *Ciner Medya grubuna* siyaseti yönlendirdiğine dair iddia yapılmakta ve bu gruba ait *Habertürk* kanalını ise yalan habercilikle suçlanmaktadır:

“Siyaseti Dizayn Eden Turgay Ciner’in Habertürk’ü Yalana da Öncü Oluyor. Kirlı Algı Operasyonuna Depremzede Küçük Kızı Alet Ettiler”

Yapılan haberde algı yaratıldığı belirtilerek bunun için depremzede olan küçük bir kız kullandıklarının bilgisini vermektedir. *Takvim Gazetesi’nin* bu başlıkla diğer medya grubun sadece yapılan bu haberin yalan olduğu bilgisi verilmediği aynı zamanda taraf gösterdiği medya grubuna karşı aktif görüşün de ortaya koyulduğu tespit edilmiştir.

Haber girişinde tanıkların ağzından haber yalanlanmaktadır. Ciner Medya grubunun haberler yaparken siyasal ideoloji ile hareket ettiği ve algı yaratma amacının olduğu açık bir şekilde okuyucuya belirtilmiştir:

“Türkiye yaşadığı deprem ve sel felaketinin yaralarını sararken, birtakım mahfiller, 14 Mayıs seçimler öncesi harekete geçti. Ciner Medya grubuna bağlı Blomberg Ht, 8 yaşındaki depremzede Belinay üzerinden kirlı bir algı operasyonuna girişti. Küçük kız ve ailesi ise yazılanların yanlış olduğunu belirterek, “Biz devletten razıyız” deyip Bloomerg Ht’ye tepki gösterdi.”

Fotoğraf haber başlığı ile doğru orantılı şekilde verilmiştir. Tepki gösterilen tüm medya gruplarının haber içerik ve görüntüsü görsel içine yerleştirilmiştir. “MEDYATİK ENKAZ” başlığı ile birlikte insanı Turgay Ciner’in de fotoğrafı eklenerek “*Ekranda siyaseti dizayn ederler, Sahada yalana öncü olurlar*” ifadeleri yer almıştır.

Şekil 2. *Takvim Gazetesi’nin 19.03.2023 tarihinde yaptığı haberde Ciner Medya Grubu’nu hedef aldığı görsel*

Şematik yapıda ana olayın sunumu olarak yapılan haber ülkemizde yaşanan deprem sonucunda Ciner grubuna ait medya organlarının seçim döneminden dolayı CHP’ye yakınlığını öne sürülmüş, taraflı ve yanlı haber yapıldığı iddiası taşımaktadır. Haber, hedef aldığı medya gruplarının yapılan haberlerini yalanlayarak, haberlerin provokatif söylem şeklinde yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Haber metninde ardalın ve bağlam bilgisine ulaşılmıştır:

“Devlet ve millet ile el ele verip yaraları sararken muhalefet ve yandaş medya vakit birlik vakti” deyip kenetlenmek yerine enkaz üzerinde tepinmeyi seçti”

“Yürütülen çalışmalar karalandı, dezenformasyon temelli bilgilerle kirlı algı operasyonları sıralandı.”

Açıklaması yapılarak algı operasyonu ile ilgili örneği verilmiştir:

“Bunun son örneği Gaziantep Nur Dağı ilçesinde kayıtlara geçti.”

“Bloomberg HT’den kirli algı operasyonu başlığı ile muhabir Memre Nur Karaca’nın deprem bölgesinde yaptığı yayında depremzede vatandaşları ısrarla devleti kötölemek için yönlendirdi.”

Haber de sebep sonuç ilişkisi olarak haberde geçen tanıklar olan Belinay ve Annesinin haberi yalanlanmasının ardından haber yapan muhabirin sosyal medya sayfasında yaptığı habere yönelik iddialarını sildiği bilgisi paylaşılmıştır.

Haber içeriği ve başlığında haber yapan medya organlarının siyaset olarak CHP’ye yakınlığından dolayı devleti karalamaya yönelik haber yaptığı ve bu nedenle küçük kız Belinay’ı algı operasyonlarına alet ettikleri yönünde bağlam bilgilerine ulaşılmıştır:

“Küçük Belinay ‘hepsi yanlış’ alt başlığı ile Belinay’ın ağzından haber yalanlanmıştır.”

“Belinay’ın annesi niye yalan söylüyorlar ben devletimden razıyım.”

“Daha sonra Belinay’ın annesinin ağzından haber yalanlanmıştır.”

“Muhabir paylaşımı silmek zorunda kaldı.”

Haber içeriğinde sıkça yorum ifadelerine rastlanılmıştır. *Takvim Gazetesi* haber metinde taraf gösterdiği medyaya karşıt görüşte olduğunu söylemlerinde belirtmektedir. Muhalefet ve yandaş medyanın birlikte hareket ettiği ve amacının devleti karalamak olduğu, bu amaçla yalan haber yaptığı yönünde yorumlar yapılmıştır. Yorumlar şu şekildedir:

“Bilindiği gibi siyaseti dizayn eden *Habertürk* ve *Bloomerg Ht TV*...”

“*Habertürk* ve *Bloomerg Ht* ekranlarını yalan ve algı operasyonlarıyla 6’lı koalisyonun aparatı gibi kullandığı tepkilerinde de neden olan *Ciner Medya*vatandaş duvarına tosladı.”

“Devlet ve milleti ile el ele verip yaraları sararken muhalefet ve yandaş medya vakit birlik vakti deyip kenetlenmek yerine enkaz üzerinde tepinmeyi seçti.”

“Yaptığı yayında depremzede vatandaşları ısrarla devleti kötölemek için yönlendirdi.”

“Yürütülen çalışmalar karalandı, dezenformasyon temelli bilgilerle kirli algı operasyonları sıralandı.”

“...Deprem üzerinden devlet karalanmak isteniyor.”, “Ekranda siyaseti dizayn eden *Habertürk*, sahada yalanlara öncü oluyor.”

Ciner medya tarafından haber yapılan Belinay ve ailesi ile röportaj yapılarak onların ifadeleri kaynak olarak kullanılmıştır. Cümle yapılarında aktif ve pasif cümleler birlikte kullanılmıştır. Olayı anlatırken ve kaynaklarının ağzından kullanırken pasif, kendi düşüncelerini paylaşırken aktif cümle yapıları kullanılmıştır. Bölgesel uyum olarak nedensellik ve referansal uyum gösteren söylemlerin yanı sıra medyanın kendi düşünceleri üzerinden sözcük tercihi yapılmıştır. Haber retoriği olarak seçilen görselde *Takvim Gazetesi* kendi söylemlerini tekrar etmiş ve görgü tanıklarının ifadelerine başvurarak haber söylemini güçlendirmiştir.

Haberde bahsedilen medya organlarının muhalefet yanlısı olması ve bu nedenle devleti karalamak için böyle haber yapıldığına yönelik nedensel bir ilişki kurulmaktadır:

“...Deprem üzerinden devlet karalanmak isteniyor.”

Referansal ilişki olarak haberde bahsedilen medya organlarının yapmış olduğu haber videosunun görseli ve sosyal medya da muhabirin yapmış olduğu haber bilgisinin görseli paylaşılarak yapılan habere atıfta bulunulmuştur.

Şekil 3. 19.03.2023 tarihinde Takvim Gazetesi'nde yapılan haberin içeriği

Argo ve saldırganlık ifade eden sözcüklere rastlanılmıştır. Medyanın kendi aktif söylemlerine rastlanılmıştır. “*Vatandaş duvarına tosladı!*,” “*Enkaz üzerinde tepinmeyi seçti., Yalanı ise küçük Belinay bozguna uğrattı.*”

Haber retoriğinde fotoğraf olarak haberde bahsedilen medya organlarının yapmış olduğu haber videosunun ve sosyal medya da muhabirin yapmış olduğu haber bilgisinin görseli paylaşılmıştır. Bununla birlikte haberde geçen başlıkları derleyen ve taraf olarak gösterdiği Ciner Medya sahibi Turgay Ciner'in fotoğrafı verilmiştir. Bu doğrultuda Takvim Gazetesi'nin bu medya grubunu hedef aldığı söylemek mümkündür. Görgü tanığı olarak birebir olay taraflarının ifadelerine başvurmuştur. Haberde bahsi geçen Belinay ve ailesinde annesi ile görüşme yapılarak haber tanıkların dilinden yalanlanmıştır.

3.3. Cumhuriyet Gazetesi Söylem Analizi

(08.03.2023) tarihinde Cumhuriyet Gazetesi'nde (Cumhuriyet Gazetesi, 2023) yandaş medya'nın hedef alındığı haber Teun. A. van Dijk'in eleştirel söylem çözümlemesindeki makro ve mikro yapılarına göre analiz edilmiştir. Makro Yapı: Başlık, haber girişi, fotoğraf, ana olayın sunumu, sonuç cümlesi ve ardalan ve bağlam bilgisine ulaşılmıştır.

Yapılan başlıkta yandaş medyaya karşı yapılan bir haber olduğu anlaşılmalı beraber, haberin içeriğinin hakkında da bilgi verici nitelikte olduğu görülebilmektedir. Prof. Dr. Övgün Ahmet Ercan'ın yandaş medya isyanı: "Yöneten parti savunma veriyor gibi bana açıklamalarını dinletiyorlar." Cumhuriyet Gazetesi, Prof. Dr. Övgün Ahmet Ercan'ın ağzından yandaş medyanın yanlış haber yapımını eleştirme yoluna gitmektedir.

Haber girişinde açık olarak iktidar yanlısı medyanın taraflı haber yaptığı yönünde ifadeler kullanılmıştır. Fakat hangi medya organı olduğunun bilgisi paylaşılmamıştır. *Cumhuriyet Gazetesi*, Prof. Dr. Övgün Ahmet Ercan'ın görüşünü haber girişinde vererek bu söylemini güçlendirmeye çalışmıştır:

“Ülkemiz her alanda yozlaşma ile mücadele ediyor. Türkiye yıkıcı depremle binlerce yurttaşını kaybetmenin acısını yaşarken iktidar kaynaklarıyla yaratılan ve desteklenen medya, büyük acıyı perdelemeye, ihmalleri örtmeye çalışıyor. Prof. Dr. Övgün Ahmet Ercan yaptığı paylaşımı deprem sonrası çağırıldığı kanallarda kendisine iktidarın savunmalarının dinletilmesine isyan etti.”

Fotoğraf olarak sadece haberde adı geçen Prof. Dr. Övgün Ahmet Ercan'ın görüntüsü verilmiştir. Tanık olarak verilen kişinin görseli kullanılarak okuyucuda tanığa netlik kazandırılmak istenildiğini söylemek mümkündür.

Şekil 4. 08.03.2023 tarihinde Cumhuriyet Gazetesi

Semantik Yapıda Ana Olayın Sunumu: Kahramanmaraş merkezli 7.7 ve 7.6 büyüklüğündeki iki deprem sonucunda yaşanan felaketin boyutu hakkında bilgi verilirken, bir yandan da iktidar yanlısı medyanın iktidar lehine yönelik yayınlar yaptığını, iktidar aleyhine söylemlerde yayını kestiğine dair iddialarını paylaşmaktadır. Bu konuda Prof. Dr. Övgün Ahmet Ercan'ın konu olduğu medya gruplarında konuşturulmadığına dair açıklamaları üzerinden haberin sunumu yapılmaktadır.

“Ercan, bugün yaptığı sosyal medya paylaşımıyla medyanın içler acısı haline bir kez daha dikkat çekti. TV ekranında iktidar partisinin savunularının dinletilmeye çalışıldığına ve gerçekleri ifade edemediğine vurgu yapan Ercan, bu akşam TRT’de ekrana çıkacağını belirtti.”

Medyada yapılan canlı yayınlarda yapılan hataların (iddiaya göre) Prof. Dr. Övgün Ahmet Ercan'ın yapmış olduğu şu paylaşım ile tekrar gündeme gediği sonucu vurgulanmaktadır:

“Ercan: ‘Bugün 09.00’da KRT’ ye çıkacağım. Bakalım depremi mi konuşturacaklar ya da tiyatro oyuncusu gibi oturtup, siyasilerin boş, dolma tüfek sözlerini mi dinletecekler’ diyerek temennisini paylaştı.”

Haber içeriğinde yandaş medyanın benzer yayınlar yapıldığı ve bunlardan biri de Prof. Dr. Övgün Ahmet Ercan'ın katıldığı programlar olduğu yönünde arda alan bilgisi verilmiştir. Bazı medya organlarının iktidar yanlısı olmasından dolayı karşıt ifadelerle yer vermediği yönünde verilen bilgi ile Prof. Dr. Övgün Ahmet Ercan'ın söylemi arasında bir bağlam yapısı oluşturulmuştur. Yaşanan deprem sonucu ihmaller olduğu ve bunların bazı medyalar tarafından kapatılmak istendiğine yönelik yorum söylemleri oluşturulmuştur:

“Türkiye yıkıcı depremle binlerce yurttaşını kaybetmenin acısını yaşarken iktidar kaynaklarıyla yaratılan ve desteklenen medya, büyük acıyı perdelemeye, ihmalleri örtmeye çalışıyor.”

Medyadaki yayınların ve söylemlerin tarafı olduğunu söyleminde bulunan Cumhuriyet Gazetesi, Prof. Dr. Övgün Ahmet Ercan'ın bu paylaşımıyla söylemini desteklemiştir:

“Ercan, bugün yaptığı sosyal medya paylaşımıyla medyanın içler acısı haline bir kez daha dikkat çekti.”

Kaynak olarak sadece Prof. Dr. Övgün Ahmet Ercan'ın sosyal medyada paylaştığı söylemi kullanmıştır. Olay tarafı olan Prof. Dr. Övgün Ahmet Ercan:

“Kahramanmaraş boğumu depreminden sonra, bilgilendirmek için TV'lere çıkıyorum. Ancak konuşmayı, sanki yöneten parti savunma veriyor gibi bana ve halka onların içi boş, açıklamalarını dinletiyorlar. İki söz söyleyemiyorum. Bıktım. Bugün 09.00'da TRT'ye çıkacağım. Bakalım depremi mi konuşturacaklar ya da tiyatro oyuncusu gibi oturtup, siyasilerin boş, dolma tüfek sözlerini mi dinletecekler.”

Bu söylemleri ile çıktığı programlarda konuşamadığı, sadece konuk olarak çağrıldığı yönünde kızgınlığını belirtmektedir.

Cümle yapılarında aktif ve pasif cümleleri ikisine de yer verilmiştir. Prof. Dr. Övgün Ahmet Ercan'ın ağızından verilen ifadeler pasif, yapılan yorum ifadeleri aktif cümle yapıları olduğunu söylemek mümkündür. Cümle yapılarının basit olarak kullanılmıştır.

Bazı medya organlarının iktidar yanlı olmaları ve bu nedenle iktidar aleyhine söylemleri kapattığı yönünde bir nedensel ilişki kurulmuştur. Felaket sonrası medya organlarının halkı bilgilendirmek için uzman konukları davet ettiği yönünde bir bilgi paylaşarak, Ahmet Ercan'ında bu amaçla programlara davet edildiğine yönelik bir işlevsellik bağı kurumuştur:

“Yıkımın ardından büyük şok ve çaresizlik yaşandı. Sonrasında ise organizasyon bozukluğu, kaos, yetersiz yardım ve kurtarma sorunları yurttaşlar tarafından haykırılarak ve sıklıkla dile getirildi, sosyal medyadan kahreden paylaşımlar yapıldı. Bu sırada medya da deprem konusunda uzman isimleri yayına alarak konu hakkında bilgilendirme amaçlı yayınlar yapmak istedi.”

Kullanılan sözcüklerde Cumhuriyet Gazetesi'nin Prof. Dr. Övgün Ahmet Ercan'ın görüşlerinin dışında kendi söylemlerini de görmek mümkündür. Atıfta bulunduğu yandaş medya için 'içler acısı' yorumunda bulunmuştur:

“Ercan, bugün yaptığı sosyal medya paylaşımıyla medyanın içler acısı haline bir kez daha dikkat çekti.”

“Büyük acıyı perdelemeye, ihmalleri örtmeye çalışıyor.” büyük acı ile felaket büyüklüğüne dikkat çeken gazete, yandaş medyanın bu felaketi kapatmaya çalışıyor görüşünü paylaşmıştır.

Haber retoriği olarak haberin içeriğine dair bir fotoğraf kullanılmamış, bunun yerine haber içinde geçen tarafın fotoğrafı kullanılmıştır. İnandırıcı bir bilgi paylaşılmamıştır. Sadece Prof. Dr. Övgün Ahmet Ercan'ın sosyal medyadaki paylaşımı haberde geçmiştir. Ercan'ın hangi medya organında ve hangi programda sözünün kesildiğine dair görsel ya da bir ifade bulunmamaktadır.

4. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Türkiye'deki medya organlarında ideolojik ve siyasi ayrışmalarını belirten söylemleri görebilmek mümkündür. Ayrıca, bu tür haber başlıklarının okuyucuların düşüncelerini ve tutumlarını şekillendirdiği ve kamuoyu oluşturduğu da bilinen bir gerçektir. Afet dönemlerinde halkın

bilgilendirilmesi, acil durumlara müdahale eden ekiplerin koordinasyonu ve toplumda oluşabilecek panik gibi durumların önlenmesi için hayati bir rol oynayan medya, bu gücünü kullanarak afet dönemlerinde olayların yönetiminde yer alan hükümetlerin ve diğer kuruluşların politikalarını ve tepkilerini savunmak için kullanılan bir araç vazifesi görebilmektedir.

Afet sonrası medyanın rolünü anlamak için medya söylemlerini inceleyen birçok çalışma yapılmıştır. 06.02.2023 tarihli Kahramanmaraş merkezli depremler sonrası yapılan Doğal afetlerin doğal olmayan sonuçları: gazetelerin deprem haberciliği (Yalçın, 2023) adlı çalışmada 06.02.2023 tarihli Kahramanmaraş merkezli depremler sonrasında *Hürriyet*, *Sabah*, *Türkiye*, *Cumhuriyet*, *Karar* ve *Millî Gazetesi* basılı medya kuruluşlarının siyasi-ideolojik konumlarını ve tarafsız haberciliğe yönelip yönelmediklerini içerik analiz yöntemi ile incelenmiştir. Araştırma sonucunda depremin hemen ertesi gününde tüm gazeteler, deprem felaketini manşetten işlemiş, farklı siyasi pozisyonlara sahip gazeteler ise farklı haber yaklaşımları sergilediği sonucuna ulaşılmıştır: İktidar yanlısı *Sabah* ve *Türkiye*, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı merkeze alan haberlerle dayanışma mesajları verirken, *Cumhuriyet* eleştirel bir söylem benimsemiştir. İkinci gün ise karar da siyasi iktidar eleştirisine odaklanmıştır. Farklı bilgiler veren haberler, gazetelerin siyasi yakınlıklarına göre farklılaştığı belirtilmiştir. Doğal Afet Haberlerinin Medyada Sunumu: 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremleri Örneği adlı benzer çalışmada ise (Nazlı, Sine & Soylu, 2023) Kahramanmaraş depremi sonrası gazetelerin siyasal ideolojilerine göre farklı haber söylemleri kullanıldığı araştırılmıştır. Teun. A. van Dijk eleştirel haber söylem analizi yöntemiyle yapılan çalışmada, üç farklı ideolojik belirlemesi olan *Yeni Şafak*, *Yeni Çağ* ve *Evrensel* gazeteleri incelenmiştir. Sonuçlar, ideolojik unsurların gerçeği çevreleyerek farklı bakış açıları ekseninde gerçeğe yön verdiğini göstermektedir. Yapılan iki güncel çalışma afet sonrası medyanın rolünü araştırmış ve farklı siyasi ideolojilere sahip gazetelerin haberlerinde farklı perspektiflerin ve vurguların yer aldığına dair söylemleri olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Türkiye'deki afetler sonrasında, bazı medya organlarının birbirini hedef aldığı durumlar yaşanmıştır. Yakın zamanda ülkemizde yaşanan Kahramanmaraş merkezli iki depremin yıkıcı etkisinden sonra depremzedelerin ihtiyaçlarının karşılanması, yardım faaliyetleri ve felaketin boyutu hakkında farklı görüşlerin ortaya çıkması, medya organlarının birbirlerini eleştirmesine neden olmuştur. Yapılan bu araştırmada farklı medya organları olan *Haber7com*, *Takvim* ve *Cumhuriyet Gazetesi*'nde deprem döneminde yapılan yandaş ve muhalif medya karşıtı haberler ele alınmıştır. Daha önce yapılan benzer araştırmalarda farklı olarak medya organlarının kendi söylemleri içinde diğer medya organının ideolojik söylemlerde bulunduğu görüşünü araştırmaktadır. İncelenen medya organlarında yapılan haberlerde yandaş ve muhalif medyayı yalan haber yapmak ve bu medya organlarının siyasal ideolojisini ortaya koymaları ile suçlandığı tespit edilmiştir. Çalışmada *Haber7.com* ve *Takvim Gazetesi* söylemlerinde mevcut iktidar ve devlet savunmaları görünürken, *Cumhuriyet Gazetesi*'nde iktidar ve devlet, yandaş medya üzerinden eleştirilmiştir. *Haber 7*, *Cumhuriyet Gazetesi*'ni muhalefetin yandaş medyası olarak göstermiş, muhalefetin lehine haber yaptığı ve yalan haberler ile devletin karalanmak istediği yönünde söylemlerde bulunmuştur. *Takvim Gazetesi* de *Haber7com* medya organına benzer bir söylem oluşturarak *Ciner Medya* grubunu hedef almıştır. Muhalif olarak gösterdiği medya grubunun, deprem felaketini kullanarak devleti karalamak istediği ve okuyucu- izleyici üzerinde devletin afet konusunda yetersiz kaldığı yönünde algı oluşturmaya çalıştığı görüşünü destekleyici söylemlerde bulundu gözlemlenmiştir. Her iki medya grubunun söylemlerinden mevcut iktidarı savunucu bir bakış açısı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. *Cumhuriyet Gazetesi* ise yaptığı haberde yandaş medya olarak genel bir ifade kullanmış, belirli bir medya organını hedef göstermemiştir. Genel bir “yandaş medya” söylemi ile iktidar yanlısı olan tüm medya organlarını, devlet ve iktidarın deprem döneminde kusurlarını

kapatmakla suçlamıştır. Sonuç olarak araştırmaya dahil edilen üç medya organı da afet döneminde taraf olduğu siyasal ideoloji üzerinden söylemlerini gerçekleştirmiştir. Bunu yaparken de karşıt medya hedef alındığını, kitlelere kendi ideolojik söylemleri üzerinden algı oluşturulmaya çalışıldığını söylemek mümkündür.

Afet sonrası medya tutulumlarını araştıran benzer çalışmalarda yöntemler ve inceleme konusu farklı da olsa medyanın siyasal ideolojisine göre söylemlerini oluşturduğu yönünde benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Yapılan bu araştırma sonucu da bu yönde yapılan benzer çalışmaları destekleyici niteliktedir. Türkiye'deki afetler sonrasında medya organlarının ideolojik ayrışmalarını ve siyasal söylemlerini inceleyen çalışmaların artması aşağıda belirtilen medya etiği, siyaset-medya ilişkisi, kriz iletişimi ve demokratik katılım gibi önemli konularda farkındalık yaratır ve toplumsal bilinci güçlendirebilir:

Toplumsal Farkındalık: Bu tür çalışmalar, medyanın afet dönemlerindeki rolünü ve toplum üzerindeki etkilerini daha iyi anlamamıza yardımcı olur. Toplumsal farkındalık arttıkça, medyanın afetlerdeki önemi ve sorumlulukları konusunda daha bilinçli bir toplum oluşabilir.

Medya Etik Değerleri: Araştırmalar, medyanın afet dönemlerindeki haberleşme pratiğini ve etik değerlerini gözler önüne sererek medya kuruluşlarının daha sorumlu ve tarafsız haber yapmasını teşvik edebilir.

Siyasi İdeoloji ve Medya İlişkisi: Medya organlarının afetlerdeki siyasal ideolojik ayrışmaları ve söylemleri üzerine yapılan çalışmalar, medyanın siyasal etkileşimlerini ve bağımlılıklarını anlamamıza yardımcı olabilir. Bu da medya ve siyaset ilişkisini daha detaylı bir şekilde değerlendirmemize imkân sağlar.

Kriz Yönetimi ve İletişim: Medyanın afet dönemlerindeki rolü, kriz iletişimi ve yönetimi açısından da önemlidir. Bu tür çalışmalar, medyanın afetlerde nasıl bir rol üstlendiğini ve toplumu nasıl etkilediğini analiz ederek kriz iletişimi stratejilerine yeni bakış açıları getirebilir.

Demokratik Katılım ve Bilgilendirme: Medya organlarının ideolojik ayrışmaları ve siyasal söylemleri hakkında yapılan araştırmalar, demokratik katılımı ve bilgilendirmeyi artırabilir. Bu sayede toplum, farklı medya kaynakları aracılığıyla daha geniş bir perspektiften bilgi edinebilir ve daha sağlıklı kararlar alabilir.

Ayrıca farklı medya organlarının afet sonrası haberlerindeki siyasal ve ideolojik vurguların yanı sıra, bu söylemlerin halk üzerindeki etkilerini ve toplumsal algıları nasıl şekillendirdiği üzerine yapılan çalışmalar da alana benzer katkılar sağlayabilir.

5. Kaynakça

Afet Haberciliği Rehberi. (2023). Medya Okuryazarlığı Araştırmaları Dergisi. https://medyaokuryazari.org/wp-content/uploads/2023/02/Afet_Haberciligi_Rehberi.pdf adresinden 21.03.2023 tarihinde erişilmiştir.

Alemdar, B. (2023, Şubat 28). Cumhuriyet Gazetesi “pes artık” dedirtti! Depremle ilgili bir yalan daha ifşa oldu... *Haber7.com*. <https://www.haber7.com/guncel/haber/3305544-cumhuriyet-gazetesi-pes-artik-dedirtti-depremler-ile-gili-bir-yanan-daha-ifsa-oldu> adresinden 12.03.2023 tarihinde erişilmiştir.

Aziz, A. (2003). *Siyasal iletişim* (10.basım). Nobel.

- Bostancı, N. (1995). *Toplum, kültür ve siyaset*. Vadi.
- Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27-40.
- Cumhuriyet Gazetesi. (2023, Şubat 8). Prof. Dr. Övgün Ahmet Ercan'ın yandaş medya isyanı: "Yöneten parti savunma veriyor gibi bana açıklamalarını dinletiyorlar". *Cumhuriyet Gazetesi*. <https://www.cumhuriyet.com.tr/turkiye/prof-dr-ovgun-ahmet-ercanin-yandas-medya-isyani-yoneten-parti-savunma-veriyor-gibi-bana-aciklamalarini-2049556> adresinden 21.03.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Çomu, T., & İslam, H. (2014). Web içeriklerinin metin temelli çözümlemesi. *Ayrıntı*.
- Dezenformasyon Bülteni*. (2023). İletişim Başkanlığı. <https://www.iletisim.gov.tr/turkce/dezenformasyon-bulteni> adresinden 14.03.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Farkas, J., & Schou, J. (2018). Fake news as a floating signifier: Hegemony, antagonism and the politics of falsehood. *Javnost / The Public*, 15(2), 298-314.
- Karaduman, S. (2017). Eleştirel söylem çözümlemesinin eleştirel haber araştırmalarına katkısı ve sunduğu perspektif. *Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 31-46.
- Mavi, E. E. (2020). Afet kriz yönetiminde sosyal medya: 30 Ekim 2020 İzmir Depremi. *Karadeniz İletişim Araştırmaları Dergisi*, 10(2), 31-53.
- Nazlı Sine, R., & Soylu, B. (2023). Doğal Afet Haberlerinin Medyada Sunumu:6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremleri örneği. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(2), 44-57.
- Özer, Ö. (2012). Haberi eleştirmek: Araştırma alanlarına göre eleştirel haber çalışmaları. *Haberin ideolojik durumu: Eğitim- Sen eyleminin Türk basının da temsili* içinde (ss. 121-160). Literatürk.
- Özer, Ö. (2022). Eleştirel söylem çözümlemesi: Haber örnekleri üzerinden bir inceleme. *Etkileşim*, 5(9), 36-54. <https://doi.org/10.32739/etkilesim.2022.5.9.154>
- Şahinsoy, K. (2017). Kriz yönetimi açısından geleneksel ve sosyal medya. *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi*, 9(4), 1-19.
- Takvim. (2023, Mart 19). 'Siyaseti dizayn eden' Turgay Ciner'in Habertürk'ü yalana da öncü oluyor! Kirli algı operasyonuna depremzede küçük kızı alet ettiler. *Takvim*. <https://www.takvim.com.tr/guncel/2023/03/19/siyaseti-dizayn-eden-turgay-cinerin-haberturku-yalana-da-oncu-oluyor-kirli-almi-operasyonuna-depremzede-kucuk-kizi-alet-ettiler> adresinden 14.03.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Vural, A. M., Boztepe Taşkıran, H., Türkoğlu, S., Sari, M., Maral, T., Keskin, R. K., Koparan, E., Yüncüoğlu, B., Gülnar, M., Ağca, M. E., Şahin, H., & Ünlü, T. T. (2022). Risk iletişiminde geleneksel medya: Gazete haberlerinin deprem felaketleri örnekleminde analizi. *Selçuk İletişim*, 15(2), 672-701. <https://doi.org/10.18094/josc.1116550>
- van Dijk, A. T. (2014). *Critical discourse analysis*. Cambridge University.
- Yalçın, E. (2023). Doğal afetlerin doğal olmayan sonuçları: Gazetelerin deprem haberciliği. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 78, 188-210.